

Alelnöki köszöntő

**a Magyar Tudományos Akadémia alapításának 200.
és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem alapításának 150. évfordulója
alkalmából rendezett**

„Zene és tudomány – Zenetudomány” című konferencián
(MTA Székház, Felolvasóterem – 2025. december 12.)

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Tisztelt zenét, tudományt és zenetudományt szerető Kollégák!

Kedves Vendégeink!

Kodály Zoltán írta: *„Szentnek kell tartanunk a gyermek érintetlen lelkét: amit abba ültetünk, minden próbát kiálljon.”* Talán meglepő lehet, hogy a Magyar Tudományos Akadémia alapításának 200. és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem alapításának 150. évfordulóját ünneplő konferenciánkon ezzel az idézettel köszöntöm Önöket. Egy olyan gondolattal, amely nem közvetlenül a tudományról, hanem a gyermekek lelke iránt érzett tiszteletről és felelősségről szól. Arról, hogy a zeneszeretet magját úgy kell elültetni a gyermek lelkébe, hogy későbbi élete során ez a zenei magocska minden próbát kiálljon. Megmaradjon, növekedjen, és egy életen át táplálja és éltesse azt, akinek a szívében elültették.

Miért közelíték ebből az irányból ünnepi konferenciánkhoz? Mert szeretnék néhány percig személyes lenni. Emlékezni azokra, akik elültették bennem a zene magját úgy, hogy az velem maradt egész életemben. Olyan emberekről van szó, akikre a mai konferencián méltán és nagy tisztelettel emlékezhetünk. Akiknek munkája beépült a Zeneakadémia és a Magyar Tudományos Akadémia életébe is.

Kedves Kollégák!

Én kémikus vagyok. De az, hogy Kodály Zoltán él, és a zene él, gyermekkoromban számomra mindennapi valóság volt.

A Mártonhegyi úti Ének-zene Tagozatos Általános Iskola ének-zenei osztályába jártam. Az ikonikus zenepedagógus és népzene kutató, Vigh Rudolf volt a tanárom, akiről tudjuk, hogy tizennégy évesen egy nap fölkerekedett, és a szüleitől hallott és maga által lekottázott népdalokat egyenesen Kodály Zoltán lakására vitte. Kodály, a

kiváló zenepedagógus értékelte bátorságát. Felismerte Vigh Rudolf tehetségét, aki kilenc év múlva, huszonhárom évesen – Csenki Imre mellett – az Állami Népi Együttes másodkarnagya lett. Vigh Rudolf '58-ban Kodály közvetítésével az Akadémia Népzene Kutató Csoportjához került. Kodály barátságát mintegy tízezer magyar népdal elemzésével és több ezer cigány népdal összegyűjtésével hálálta meg. Két indiai útja által pedig – Bartókhhoz hasonlóan – jelentős összehasonlító kutatásokkal is gyarapította az egyetemes zenetörténetet.

Tanárom, Vigh Rudolf révén tehát Kodály gyakori látogatója volt az iskolánknak – Szőnyi Erzsébettel, Kodály zenepedagógiai módszerének világszerte elismert közvetítőjével együtt, akinek zeneszerzői életműve is páratlan, és szinte minden műfajt felölel. Azt pedig, hogy gyerekként egy kicsit én is megtapasztalhattam a hangszeres játék örömét, a Béres-furulyának és a szintén Kodály zenepedagógiáján alapuló Béres-furulyaprogramnak köszönhetem. Végül a kórusban lét öröméért Mohayné Katanics Máriának, a Szilágyi Erzsébet Gimnázium csodálatos zenepedagógusának és Liszt Ferenc-díjas karnagynak vagyok hálás.

Ma, amikor naponta az a megtiszteltetés ér, hogy az MTA alelnökeként Kodály és Bartók egykori dolgozószobájában végezhetem a munkám – pontosabban a hajdani „patkós szoba” melletti szobában, ahol Bartók és Kodály felbecsülhetetlen értékű népzenei munkaanyagait őrizték – mindennap felelevenedik bennem gyerekkorom és a zene közelségének tapasztalata.

Amikor az egykori „patkós” szobában 2022-ben, Kodály Zoltán születésének 140. évfordulóján a Zenetudományi Intézet munkatársai megkoszorúzták Kodály szobrát, az is a gyerekkori, személyes emlékeket érintette meg bennem. Meghitt esemény volt.

Az ilyen hétköznapi meghittségek és találkozások jelzik, hogy a tudomány, a zene és a zenetudomány élő valóság. És hogy a személyes életünkhöz, a bennünk élő gyermek érintetlen lelkéhez van köze. Akkor is, ha egy tudományos konferencián vagyunk. Kodály zenepedagógiája arra tanítja a világot, hogy a gyermekkorunkban bennünk elültetett zeneszeretet egész életünkben velünk marad. Döntéseinket bölcsebbé, életünket szívből vezérelt életté teheti.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Kedves Kollégák!

A mai konferencián valamiképp mi is a zenében találkozunk. És sokan emlékező szívvel vagyunk jelen. A Magyar Tudományos Akadémia 200. és a Zeneakadémia 150. születésnapja egy évre esik, de konferenciánk nem csak e két egybeeső jubileum miatt lehet közös. Közös azért is, mert a Zeneakadémia és a Magyar Tudományos Akadémia munkája a mindennapokban is sok szállal kapcsolódik és kapcsolódhat egymáshoz. És közös, mert a művészet és a tudomány közösséget alkot.

Talán erre utal játékosan a konferencia címe is: *Zene és tudomány – Zenetudomány*. És erre világított rá a Magyar Tudományos Akadémia elnökeként Kodály Zoltán 1948. június 4-én tartott beszédében: „Nemcsak a tudomány különféle ágai tartoznak össze, és mindegyik megsínyli, ha túlságosan bezárkózik szakmája szűk körébe, hanem a tudomány és a művészet sem lehet el egymás nélkül. A tudós annál különb, minél több van benne a művészből és viszont. Intuíció, fantázia nélkül a tudós legfeljebb téglahordója lehet tudományának. A művész pedig szoros belső rend, szerkesztő logika nélkül megreked a művészet peremén.”

Kodály Zoltán önmagában egyesítette a művészt és a tudóst. Megkérdőjelezhetetlen szakmai kiválósága mellett jelleme, lelki minősége is hozzájárult máig élő megbecsültségéhez és szeretetéhez. Amikor 1946 júniusában az Akadémia elnökévé választották, felbecsülhetetlen szerepe volt abban, hogy nem szakadt szét két intézményre a humán- és a természettudományok tudós közössége. Elnöki beköszöntőjében így határozta meg feladatát: „Nem kerestem ezt a tisztséget [...]. Egyetlen kvalifikációm e helyre, hogy bennem őszinte nagyrabecsülés él az Akadémia mind a két, egymással szembe került ágazata iránt. Ha sikerül bennük egymás kölcsönös megbecsülését annyira meggyökereztetnem, hogy beköszönt a tartós békesség: missziómat befejezettnek tekintem.”

Kedves zenét, tudományt és zenetudományt szerető Kollégák!

Kodály életműve felmutatja, hogy a mindenkori tudósnak és a mindenkori művésznek széles körű felelőssége van. Ez a gyermekek érintetlen lelke iránti felelősségtől a tudomány vagy a művészet világában fennálló ellentétek méltó és békés feloldásának felelősségéig is terjedhet. Az elmúlt 200 és 150 évet ünnepeelve azok előtt tisztelgünk,

akik munkájukkal, példájukkal a maguk felelősségi körében örök értékeket ültettek lelkünkbe, életünkbe.

A tiszteletadásnak, az ünneplésnek egy konferencia méltó fóruma. De tiszteletadássá válhat mindennapi munkánk is, ha azt az előttünk járók szellemében végezzük. Kodály és Bartók, valamint több társuk, a Zeneakadémiához és a Magyar Tudományos Akadémiához egyaránt tartoztak. Kutatói és alkotói munkásságuk a zenetudományban és a zeneművészetben is csúcsteljesítmény. Példájuk rámutat arra, hogy ahhoz, hogy a tudomány és a művészet területén mások szolgálatában kibontakozhassunk, ahhoz, hogy teljesítményünk minőségi legyen, széles körűvé kell tenni az együttműködést a személyes kapcsolatok és az intézmények szintjén is.

Megtiszteltetés számomra, hogy bár természettudós vagyok, engem kértek fel arra, hogy köszöntsem a mai rendezvényt. Mint a Magyar Tudományos Akadémia alelnöke szeretném biztosítani Önöket arról, hogy az Akadémia a zenetudományok területén is nyitott az együttműködésre. Szívesen ösztönzünk és támogatunk kutatásokat, csatlakozunk kezdeményezésekhez, amelyek a minőség tisztelete, a teljesítmény elismerése jegyében, mindannyiunk javára hazánk nagy hagyományú zenetudományi és zeneművészeti örökségét viszik tovább.

„Egy nemzet kultúráját elsősorban tudománya és művészete állapotáról ítélik meg. [...] Mindent el kell követnünk, hogy tudományos és művészeti kultúránk színvonala ne süllyedjen” – írta Kodály Zoltán. Ehhez kívánok mindannyiuknak elmélyült, szívből vezérelt munkát, és minden munkájuk mélyén a lelkükben élő zeneszeretet megőrzésének és továbbadásának örömét.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

Elhangzott a „Zene és tudomány – Zenetudomány” című konferencián

(MTA Székház, Felolvasóterem – 2025. december 12.),

A konferenciát a Magyar Tudományos Akadémia alapításának 200. és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem alapításának 150. évfordulója alkalmából rendezték 2025. december 12-én (MTA) és december 13-án (Zeneakadémia)